

Gabinet Sreber i Platerów Warszawskich

Srebro, metal szlachetny o jasnym połysku, jest bardzo plastyczne i prawie nie ulega korozji. Można je wyklepać na zimno do grubości dwóch dziesięciotysięcznych milimetra; z jednego grama powstaje drut o długości dwóch kilometrów. Dzięki tym właściwościom i wykorzystaniu różnorodnych technik obróbki, jak odlewanie, wybijanie, repusowanie, lutowanie, cyzelowanie, polerowanie, grawerowanie, sztancowanie czy stosowanie filigranu, można z niego wykonać przedmioty o skomplikowanych kształtach i urozmaiconej dekoracji. Jeśli ich twórcy nie brakowało smaku artystycznego, wyczucia formy oraz umiejętności warsztatowych, wówczas potrafił przekuć srebro w prawdziwe dzieło sztuki. Ze względu na wartość i wygląd kruszcu, ozdobność i finezyjne opracowanie wyroby ze srebra były przedmiotami zabytkowymi i reprezentacyjnymi, świadczyły o statusie majątkowym właścicieli.

Platery, czyli przedmioty wykonane z metalu pokrytego cienką warstwą innego metalu (na przykład srebra lub złota), zaczęto wyrabiać w Anglii w 1742 roku. Były tańszym odpowiednikiem luksusowych sreber – doskonale je imitując, dawały poczucie uczestnictwa w świecie dostatku. Początkowo wytwarzano je z miedzi pokrywanej mechanicznie srebrną blachą. Później, od lat czterdziestych dziewiętnastego wieku powłokę ze srebra наносzono galwanicznie (elektrochemicznie). W tym okresie warszawscy wytwórcy wprowadzali do handlu również stopy miedzi, cynku i niklu, które wyglądem przypominały srebro. Nazywano je argentelem, melchiorem, nowym srebrem, nausilbrem, nowotnym srebrem czy pakfongiem. Wykonywane z nich przedmioty nie musiały być srebrzone, co bardzo obniżało koszty produkcji.

Warszawski cech złotników powstał w 1516 roku, a rozkwit stołecznego złotnictwa nastąpił w XVIII wieku. Popyt zapewniały dwór królewski,

arystokracja i szlachta. W XIX wieku ważnym odbiorcą było także bogate mieszczaństwo, a później inteligencja. W latach dwudziestych dziewiętnastego wieku zaczęły powstawać w Warszawie firmy platernicze. Ich liczba stopniowo wzrastała i od połowy tego stulecia tworzyły jedną z najważniejszych gałęzi przemysłu metalowego miasta. Istniało kilka dużych oraz kilkadziesiąt małych zakładów oferujących bardzo popularne, seryjnie powielane przedmioty posrebrzane i wykonywane ze stopów imitujących srebro. Dzięki jakości, bogatemu asortymentowi i przystępnej cenie warszawskie platerki podbijały nie tylko lokalny, ale również chłonny rynek Imperium Rosyjskiego, w granicach którego w czasach zaborów znajdowała się Warszawa. Kolekcja sreber i platerów Muzeum Warszawy powstaje od lat pięćdziesiątych dwudziestego wieku. Pozyskiwanie reprezentatywnych eksponatów jest utrudnione szczególnie ze względu na straty poniesione w czasie II wojny światowej (lata 1939 – 1945), jednak dzięki długoletnim staraniom udało się zgromadzić bogaty i wartościowy zbiór. W Gabinecie przedmioty zostały ułożone według pracowni i firm, w których powstały. Najstarszy eksponat wykonano około 1759 roku, najmłodsze powstały w latach między sześćdziesiątym a osiemdziesiątym rokiem dwudziestego wieku. Pochodzą one z 80. warsztatów złotniczych i jedenastu zakładów platernicznych.

Monika Siwińska

kuratorka